

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI YAZMA ÜRÜNLERİNİ DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ¹

Elementary Teachers' Views on Evaluating Works of Creative Writing

*Nevin AKKAYA**
*Fatma SUSAR KIRMIZI***

ÖZET

Yaratıcı yazma, yazma çalışmalarını sıkıcılık ve tekdüzelikten kurtaran, öğrenciler açısından ilgi çekici bir süreçtir. Bu süreçte çocuk duygu ve düşüncelerini serbest bir şekilde, hiçbir baskı unsuru olmadan ve yargılanmadan kağıda döker. Bu çalışmaların öğretmenler tarafından değerlendirilmesi ise ayrı bir önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeye yönelik görüş ve düşüncelerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırmada başvurulan durum çalışması ve buna bağlı olarak bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Örneklemin belirlenmesinde ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kritik durum örneklemesine başvurulmuştur. İzmir merkez ilçede gerçekleştirilen çalışmanın verileri orta sosyo-ekonomik düzeydeki 18 ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerden toplanmıştır. Araştırma grubu 69 öğretmenden (bayan=42; erkek=27) oluşmaktadır. Verilerin elde edilmesinde görüşme tekniğinden yararlanılmış olup, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve içerik analizi uygulanmıştır. Bilgisayar ortamındaki bilgiler her iki araştırmacı tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenerek çalışmanın kodları çıkarılmıştır. Araştırmacıların belirlediği kodlar üzerinden görüş birliği yüzdesi hesaplanmıştır. Görüş birliği yüzdesi, birinci soru için(Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme ölçütleri hakkında neler biliyorsunuz?) 0,82; ikinci soru için(Yaratıcı yazma sürecinde neler yapıyorsunuz?) 0,69 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme noktasında, gerekli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunlu

¹Bu araştırma 12-14 Eylül 2012 tarihlerinde Marmara Üniversitesinde düzenlenen “21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi”nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, nevin_akkaya@yahoo.com

** Yrd. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı fsusar@pau.edu.tr

da yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde bilinen yazma çalışmalarının ölçütlerine başvurmaktadır.

Anahtar kelimeler: Yaratıcı yazma süreci, değerlendirme, öğretmen, Türkçe eğitimi, nitel araştırma.

ABSTRACT

Creative writing is an engaging process for students, taking boredom and simplicity out of writing practices. In this process, students express their feelings and opinions freely, without any pressure or being judged. However, evaluation of these pieces of works by the teachers is another important part of creative writing. The aim of this study is to identify elementary 4th and 5th grade teachers' views on evaluating creative writing works produced by students. Case study that is used in qualitative research, and consequently single holistic case study was employed. In identifying the sample of the study, critical case sampling was used. The data were gathered from teachers working at 18 elementary schools having middle socio-economic level in Izmir city center. The participants were 69 teachers (female=42; male=27). A semi-structured interview form developed by the researchers was used in the data gathering process. Then, the data were transcribed and content analysis was conducted. After a detailed analysis by both researchers, the codes of the data were identified. The reliability of the codes identified was calculated using an agreement percentage. This percentage was 0.82 for the first question, and 0.69 for the second question. According to the findings of the study, most of the teachers do not have necessary knowledge when it comes to evaluating works of creative writing. As a result, they mostly use the usual writing criteria in evaluating creative writing.

Key Words: Creative writing process, evaluation, teacher, Turkish language teaching, qualitative study.

GİRİŞ

Bireylerin yaratıcı yazma yeteneklerini değerlendirme, genellikle kişinin yazdıklarını kapsamlı olarak değerlendirmektir. Yaratıcı yazmayı değerlendirme, aynı zamanda yazarın nasıl yazdığını ortaya koymak için yazdığı ürünü bütün yönleriyle incelemektir (Öztürk, 2007: 47). Çoğu öğretmen yaratıcı yazma ürünlerine “not vermeyi imkânsız” olarak görür ve değerlendirmenin tüm hallerinin öznel ve sıklıkla adaletsiz olduğunu düşünür (Ataman, 2008: 4) Yaratıcı yazma, kişisel bir ifade olduğu için standart bir biçimi izlemez (Beach, 2012; Horn, Hong, & Chanlin, 2005; Brookes ve Marshall, 2004). Eğer yaratıcı yazma, yazarın kendi kendine

düşündüğü zamanki yazıları olarak tanımlanıyorsa değerlendirme, çocuğun bunu yapma yeteneğine dayandırılmalıdır.

Değerlendirmede kıyaslamaların ve şeklin ön planda olduğu bir okul sistemine yaratıcı yazma süreci farklı bir anlayış getirmiştir. Bu süreçte; yazılı ürüne önceki yapılan çalışmalarını hiç düşünmeden not vermek, yazıları birbiriyle kıyaslamak ve fikirlerini yazıda iyi bir şekilde veremedikleri için öğrencileri suçlamak yer almaz (Cristopher, 1996; Myers, 1993). Yaratıcı yazma diğer taraftan düşüncelerin özgürce dile getirilmesi, akla gelen her şeyin sınırsız bir şekilde yazılması da değildir. Dili iyi kullanma, yazılanların açık seçik ve anlaşılır olması, kullanılan imgelerin, öğretilmelerin özgünlüğü, yazının bütünlüğü içindeki yerleşimi ve işlevi gibi ölçütler yazılan metinde bir takım kuralların olmasını da gerektirmektedir (İpşiroğlu, 2012). Yaratıcı yazma çalışmalarında öğrencilerin değerlendirilmesi kendini değerlendirme, akran değerlendirmesi ve öğretmen değerlendirilmesi şeklinde olabilir. Öğretmen, yazarın teknik yeteneklerine dayandırılan yaratıcılık hakkındaki yargılarda bulunmaktan kaçınılmalıdır. Yazmadaki yaratıcılığı değerlendirmede, somut ölçüt bulmak çok zor olduğu için imla, noktalama ve diğer teknik unsurlar bu süreçte yanıltıcı olabilir. Yaratıcı yazma sürecinde öğretmenin metinleri yalnızca yazı, noktalama ve dil bilgisindeki belli kurallara ve öğrencilerin fikirlerini ifade ediş şekillerine göre değerlendirilmesi beklenemez. Yaratıcı yazıda önemli olan, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, özgün ve akıcı fikirler ışığı altında cesurca ve dürüstçe aktarabilmesidir. Herhangi bir değerlendirme biçiminin öznel olduğunu düşünen çoğu öğretmen, yaratıcı yazmayı değerlendirmenin imkânsız olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle de öğretmenler öğrencilerinin çalışmalarını adil bir biçimde değerlendirilmemesi durumunda gelişmenin ve süreçlerin doğru bir şekilde izleme yolunun olmadığını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra son yıllarda yazılı ürünlerin zamana yayılı olarak değerlendirilmesi, yazma becerisinin geliştirilmesinde süreç değerlendirmenin daha önemli olduğunu göstermektedir. Ancak bu durum geleneksel değerlendirme biçimleriyle ölçülmesi mümkün görülmemektedir.

Kirby ve Liner (1988) dil öğretiminde yazı yazmanın karmaşık ve üst düzey bir insan davranışı olduğundan bahseder ve bir yazının kalitesini ilginç ve teknik açıdan başarılı olmasına göre incelenebileceğini ileri sürer (Aktaran, Oral, 2003: 12). Yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirmesinde içerik, ürün temelli yazma çalışmalarında ise önemli olan dilbilgisi, kelime kullanımı, biçim gibi teknik ölçütlerdir (Temizkan, 2010: 636). Ürün temelli değerlendirmede içerik geri planda kalmakta yazının şekilsel özellikleri ön plana çıkmaktadır. Yaratıcı yazma çalışmalarında yazılı ürünlerin değerlendirilmesinde ürünün yanı sıra sürece de önem verilir. Süreç temelli değerlendirmede ise öğretmen artık öğrenciye yazma çalışmalarında rehberlik eden kişi konumuna geçmiştir. Bu çok yönlü değerlendirme, öğrenci başarısını tek yönlü değerlendirmeyen, süreç içinde pek çok ölçütte

değerlendirme olanağı sunan tümel bir değerlendirme anlayışıdır. Bu sürecin değerlendirilmesinde öğrencinin yazmaya karşı ilgisi, tutumu, yazma etkinlikleri sırasında gösterdiği çaba öğretmen için önemli ölçütlerdir. Süreçte öğretmen öğrencilerin bireysel farklılıklarını da göz önünde bulundurmalıdır.

Yaratıcı yazmada sıkça kullanılan grupla yazma etkinlikleri öğrencilerin, yazdıkları hakkında geri bildirim alması kadar, ürettiği metinleri başkalarıyla paylaşma gereksinimini de karşılar. Öğretmen öğrencilerin bu paylaşım sürecini, katılma durumlarını ve diğer grup üyelerinin eserlerindeki duygu ve düşünceleri saygıyla kabul etmelerini de değerlendirme ölçütü olarak kullanabilir (Oral, 2003: 16). Öğretmen süreci değerlendirirken gözlemlerinden, öğrencilerle yaptığı görüşmelerden de yararlanabilir. Bu görüşmelerin yapılması öğretmen için öğrencilerinin yazma sürecinde yaşadığı olumlu-olumsuz duygu ve düşünceleri öğrenmesi açısından önemlidir. Öğretmen yazma sürecinde öğrencinin taslak çalışmaları, kavram haritaları, çağrışım yoluyla sözcük yazma gibi çalışmalarını izleyerek bunları gelişim dosyasına koyar. Bu dosyalarda öğrencilerin gelişimlerini izleme olanağı sunan çalışmalar bir arada bulunur. Öztürk (2007;48)'e göre bir çocuğun yaratıcılığı, her zaman yazdıklarının değerlendirilmesiyle sınırlı değildir. Buradaki amaç gelişmeyi değerlendirmek, bir sonraki sınıfı belirlemek olamaz. Önemli olan öğrencinin yazmaya karşı kendini geliştirme isteğine sahip olmasıdır.

Yaratıcı Yazmada Ölçme ve Değerlendirme

Değerlendirme konusunda en önemli noktalardan birisi değerlendirme ölçütleridir. Özellikle süreç yaklaşımına uygun olarak yaptırılan yaratıcı yazma çalışmalarında değerlendirme ölçütlerinin neler olduğu konusunda standart bir görüş bulunmamaktadır. Öztürk'e göre (2007: 49) dünyada yapılan araştırma ve uygulamalar yaratıcı yazı değerlendirmelerinde esere verilen önem kadar sürece de önem verilmesi gerektiği görüşü üzerinde birleşmektedir. Öğrencinin ne kadar çaba harcadığı, ne kadar hevesli olduğu, sabır ve kendini geliştirme isteğine sahip olup olmadığı önemli kriterlerdir. Bu durum her öğrencinin ayrı ayrı ele alınması gerektiğini gösterir. Her öğrencinin bireysel gelişim süreci farklılık gösterdiğine göre değerlendirme bu farklılıkları kapsamalıdır.

Yaratıcı yazıların değerlendirilmesinde öğretmenlerin kullanabilecekleri önemli araçlardan biri de (rubrics) puanlama yönergeleridir. Günümüzde öğretmen ve öğrenciler tarafından üç türlü puanlama yönergesi kullanılmaktadır (Maltepe, 2006: 54):

1. Temel Özelliklere Göre Hazırlanmış Puanlama Yönergeleri: Yazının amacına ve değerlendiriciye göre değişen puanlama yönergeleridir.

2. Bütüncül Puanlama Yönergeleri: Puanlayıcıların bir yazıda yaratılmak istenen genel etkiye ulaşması için tüm yazma özelliklerini uyumlu bir şekilde nasıl kullanıldığının dikkate alındığı puanlama türüdür.

3.Çözümleyici Puanlama Yönergeleri: Her bir yazma özelliğinin farklı yeterlilik düzeylerindeki göstergelerini belirten puanlama yönergeleridir.

Yaratıcı yazıları değerlendirme konusunda bu puanlama yönergelerinden öğretmenlerin en çok kullanabilecekleri bütüncül ve çözümleyici puanlama yönergeleridir. Böylece öğretmenler öğrenci yazılarındaki her yazma özelliğini ayrı ayrı puanlayarak ve yaratıcı yazmanın doğasına uygun olarak süreç ve ürün odaklı olarak bir yazıyı bütüncül bakış açısıyla değerlendirebilir.

Alanyazında öğrencilerin yaratıcı yazma becerilerini değerlendirmek üzere bazı ölçekler geliştirilmiştir. Torrance (1986-1990) (akt: Rudowicz, Lok & Kitto, (2007), Bolton (1999), Öztürk(2007), Susar (2011), Maltepe (2007), Aktaş (2009),Tonyalı (2010), Beydemir (2010) yaratıcı yazma ölçeği geliştirmiştir. Bu ölçeklerin hemen hepsinde yazının özgün niteliğe sahip olması, üslûbun akıcı, canlı olması temel ölçütlerdendir.

Öğretmenler yaratıcı yazma sürecine ilişkin yeterli bilgi sahibi olmadıkları gibi yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirme noktasında da yeterli bilgiye sahip değillerdir. Bu araştırma öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarına ilişkin görüş ve düşüncelerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Bu araştırmanın temel amacı 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirirken neler yaptıklarını belirleyebilmektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmanın alt problemi şu şekilde belirlenmiştir: 1. Öğretmenlerin, yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirme çalışmalarına ilişkin olarak görüş ve düşünceleri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Çalışma sürecinde durum çalışması desenlerinden “bütüncül tek durum” benimsenmiş (Yıldırım & Şimşek, 2008: 209), öğretmenlerin konuya ilişkin görüşlerinin belirlenmesinde görüşme tekniğinden yararlanılmıştır.

2.1. Araştırma Grubu

Araştırmada nitel çalışmalarda başvuru amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan “Kritik Durum Örnekleme” benimsenmiştir. Söz konusu örneklemede “burada karşılaşılan durum diğer benzer durumlarda da olabilir” savı benimsenir ve araştırmacı durumu derinlemesine inceler (Yıldırım & Şimşek, 2008: 110). “Yaratıcı yazmaya ilişkin olarak orta sosyo-ekonomik okullarda karşılaşılan durumlar diğer okullarda da var olabilir” düşüncesinden hareketle İzmir’in farklı semtlerinde, orta sosyo-ekonomik düzeydeki 18 okul örnekleme olarak belirlenmiştir. 4. ve 5. sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışmada, okulların benzer özellikler gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla Milli Eğitim Müdürlüğünden destekleyici bilgiler (semtin ekonomik özellikleri, velilerin gelir düzeyi vb.) alınmıştır. 42 bayan, 27 erkek (n=69) öğretmenle araştırma gerçekleştirilmiştir (Cemaloğlu, 2011; Yıldırım & Şimşek, 2008; Kuş, 2009; Çepni, 2001).

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğretmenlerin yaratıcı yazma sürecine ilişkin olarak bilgi, deneyim ve görüşlerini tespit etmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Öncelikle formun oluşturulmasında, yaratıcı yazma sürecine ilişkin olarak kolay anlaşılabilir açık uçlu sorular geliştirilmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin kişisel özelliklerini belirlemek için kişisel bilgiler formu oluşturulmuştur. Geliştirilen sorular uzman görüşü almak amacıyla, alanında deneyimli dört öğretim üyesi, üç Türkçe öğretmeni ve üç sınıf öğretmenine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda bazı sorular çıkarılarak forma son şekli verilmiştir. Toplam yedi soru ve kişisel bilgiler formundan oluşan veri toplama aracı öğretmenlerle yapılan görüşmelerde kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında formda yer alan iki soru değerlendirmeye alınmıştır. Veriler, her iki araştırmacı tarafından kodlanmış ve daha sonra soruların güvenilirliği “Güvenirlilik=Görüş Birliği/Görüş Ayrılığı+Görüş Birliği x 100” formülü ile hesaplanmıştır. Görüş birliği yüzdesi, birinci soru için 81,17; ikinci soru için 73,43 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmaya katılan öğretmenler, görüş ve düşüncelerini yarı yapılandırılmış görüşme formuna yazarak belirtmişlerdir. Elde edilen verilere nitel araştırma sürecine uygun olarak içerik analizi uygulanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008; Ekiz, 2009). Verilerin içerisinde var olan özel anlamlar çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu anlamlar isimlendirilerek kodlara ulaşılmış, belirlenen kodlar liste halinde bir araya getirilmiştir. Kodlara ilişkin çıkarsama ve yorumlar yapılarak arasında ilişki olduğu belirlenenler bir araya toplanmış, bunlara yeniden isimler verilmiştir. Böylece araştırmanın temaları (kategorileri) oluşturulmuştur. Tema ve kodlara ilişkin yorumları desteklemek amacıyla alıntılara ve alıntıların yapıldığı katılımcıların kişisel özelliklerine yönelik kısaltmalara yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan kısaltmalar: Erkek öğretmenler (E), bayan öğretmenler (K), ...), 4. sınıf öğretmenleri (4. Sınıf ögt.), 5. sınıf öğretmenleri (5. sınıf ögt.), öğretmen sıra numarası (1,2,3...) şeklinde ifade edilmiştir. Örneğin: (K, 5. Sınıf ögrt, 1); K:Bayan, 5. sınıf ögt.: 5. sınıf öğretmeni, 1: Birinci sıradaki öğretmen.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın alt problemi “Öğretmenlerin, yaratıcı yazma ürünlerini değerlendirme çalışmalarına ilişkin olarak görüş ve düşünceleri nelerdir?” şeklinde belirlenmişti. Bu alt problemin yanıtlanması amacıyla nitel veri setinin çözümlenmesi sürecinde belirlenen kodlarla konuya ilişkin olarak iki farklı tema ortaya çıkarılmıştır. “Öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarını bilip bilmeme durumu” teması “değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olmama” ve “değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olduğunu söyleme” kodlarını; “öğretmenlerin değerlendirme sürecinde yaptığı çalışmalar” teması ise “sürece uygun olmayan değerlendirmeler yapma” ve “sürece uygun doğru değerlendirmeler yapma” kodlarını içermektedir.

Öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarını bilip bilmeme durumu teması kapsamında yer alan “değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olmama” koduna yönelik olarak belirlenen alıntılar Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. “Değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olmama” koduna yönelik olarak öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme konusunda fikrim yok.	39	(E, 4. Sınıf öğrt, 2), (K, 5. Sınıf öğrt, 3), (E, 5. Sınıf öğrt, 7), (E, 4. Sınıf öğrt, 8), (E, 4. Sınıf öğrt, 9), (E, 4. Sınıf öğrt, 10), (E, 4. Sınıf öğt., 11), (E, 4. Sınıf öğt., 12), (K, 4. Sınıf öğt., 13), (K, 5. Sınıf öğt., 14), (K, 5. Sınıf öğt., 16), (K, 5. Sınıf öğt., 18), (K, 4. Sınıf öğt., 19), (K, 5. Sınıf öğt., 20), (E, 4. Sınıf öğt., 21), (E, 4. Sınıf öğt., 25), (K, 4. Sınıf öğt., 26), (E, 4. Sınıf öğt., 30), (K, 4. Sınıf öğt., 31), (E, 4. Sınıf öğt., 32), (E, 4. Sınıf öğt., 33), (E, 4. Sınıf öğt., 34), (K, 5. Sınıf öğt, 35), (K, 4. Sınıf öğt, 36), (K, 4. Sınıf öğt, 39), (K, 5. Sınıf öğt, 40), (K, 5. Sınıf öğt, 41), (K, 4. Sınıf öğt, 45), (K, 5. Sınıf öğt, 53), (K, 5. Sınıf öğt, 54), (K, 4. Sınıf öğt, 55), (K, 5. Sınıf öğt, 56), (K, 5. Sınıf öğt, 57), (K, 5. Sınıf öğt, 61), (K, 4. Sınıf öğt, 63),

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
		(E, 5. Sınıf ögt, 64), (E, 5. Sınıf ögt, 65), (K, 5. Sınıf ögt, 66), (K, 5. Sınıf ögt, 67)
Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme ölçütleri hakkında çok az bilğim var.	3	(K, 5. Sınıf ögrt, 1), (E, 4. Sınıf ögt., 15), (K, 5. Sınıf ögt, 50)
Sanırım sonunda bir test yapılıyordu.	1	(K, 5. Sınıf ögt., 22)
Yazım kuralları, noktalama işaretleri ölçüt olabilir tam olarak bilmiyorum.	1	(K, 4. Sınıf ögt, 52)
Kelime zenginliği, yazım-noktalama kurallarına uyum açısından değerlendirme olabilir. Fazla bilğim yok.	1	(K, 5. Sınıf ögt, 58)
Duruma göre değişmektedir.	1	(K, 4. Sınıf ögt, 59)

Tablo 1 incelendiğinde yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin olarak herhangi bir bilgisi olmadığını ifade eden öğretmenlerin sayısının 39 olduğu görülmektedir. Sayının oldukça yüksek olması dikkate değer bir durumdur. Öğretmenler, yaratıcı yazma çalışmalarını nasıl değerlendirecekleri noktasında herhangi bir bilgiye sahip değildir. Değerlendirme sürecine ilişkin olarak çok az bilgisi olduğunu söyleyen öğretmenlerin sayısı ise 3 olarak tespit edilmiştir. Burada dikkat çekici olan durum ise öğretmenlerin değerlendirme sürecine ilişkin neleri bildiğini açıklamamış olmasıdır. Bu üç öğretmen yalnızca çok az bildiklerini ifade etmekle yetinmiş, herhangi bir ek bilgi vermemişlerdir. Diğer dört öğretmenin yaptığı açıklamalar incelendiğinde; değerlendirme çalışmalarına ilişkin olarak oldukça belirsiz ya da konuyla ilgisiz ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin; “Sanırım sonunda bir test yapılıyordu (K, 5. Sınıf ögt., 22)” ve “Duruma göre değişmektedir (K, 4. Sınıf ögt, 59)” açıklamaları yaratıcı yazma süreci açısından bakıldığında herhangi bir anlam içermemektedir.

Öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarını bilip bilmeme durumu teması içerisinde yer alan “değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olduğunu söyleme” koduna yönelik olarak belirlenen öğretmen görüşleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. “Değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olduğunu söyleme” koduna yönelik olarak öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme ölçütleri hakkında bilgim var.	6	(K, 5. Sınıf ögt., 27), (K, 5. Sınıf ögt, 51), (E, 4. Sınıf ögrt, 4), (E, 4. Sınıf ögrt, 6), (E, 4. Sınıf ögt., 28), (E, 5. Sınıf ögt, 46)
Ölçütlerine uygun çalışma yapıldığı zaman çok başarılı olduğuna inanıyorum. Öğrencilerin istekli ve arzulu olanları teşvik edilmelidir.	1	(E, 5. Sınıf ögt., 29)

Tablo 2 incelendiğinde “Yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin bilgim var” diyen öğretmenlerin sayısının 6 olduğu görülmektedir. Ancak öğretmenler neyi bildiklerini ifade etmemişlerdir. Öğretmenlerin değerlendirme çalışmalarını ilişkin bilgilerinin olduğunu söylemesi, konuyu bildikleri anlamına gelmemektedir. Bunun dışında bir öğretmen de istekli öğrencilerin teşvik edilmesi gerektiğinden söz etmektedir. Ancak yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde yalnızca istekli öğrencilerin teşvik edilmesinden söz etmek doğru değildir. Yıldız ve diğerlerinin de (2006) belirttiği gibi her öğrenci kendi içinde bir yetenek gibi görülerek en küçük gelişmeler bile teşvik edilmelidir. Öğretmenler yazmayı bir yetenek olarak değil, geliştirilmesi gereken bir beceri olarak düşünmelidir. Alıntılar dikkatle incelendiğinde yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeyi bildiğini ifade eden öğretmenlerin ne yaptıkları konusunda açıklayıcı yanıtlar vermedikleri görülmektedir. Var olan yanıtlardan yola çıkarak öğretmenlerin değerlendirme sürecine ilişkin olarak; yeterince bilgisi olmayan öğretmenlerin kaçamak yanıtlar verdiği, aslında yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir.

“Öğretmenlerin değerlendirme sürecinde yaptığı çalışmalar” teması kapsamında yer alan “sürece uygun olmayan değerlendirmeler yapma” koduna yönelik olarak alıntılar Tablo 3’te sunulmuş ve konuya ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 3. “Sürece uygun olmayan değerlendirmeler yapma” koduna yönelik olarak öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
Dereceli, kişisel akran değerlendirme ölçütlerini kullanıyoruz.	1	(E, 4. Sınıf öğrt, 5)
Kılavuz kitaplarda öğretmene öngörülen değerlendirme ölçütlerinden uygun olanları kullanıyorum.	1	(K, 5. Sınıf öğt., 17)
Değerlendirme ölçütleri konusunda tam olarak bilgim var diyemem. Dili kullanma, mantık, olay sırası, anlatım, özgünlük, düşünceyi geliştirme, planlama vb. açılardan değerlendiriyorum.	1	(K, 5. Sınıf öğt., 23)
Yeterli bilgiye sahip olmadığımı düşünüyorum. Öykü yazma tekniği uyguladığımda yazılanları dilbilgisi kuralları, içerik özellikleri açısından incelerim. Sesli olarak okuyan öğrencilerinkini ise içerik açısından sınıfça tartışırız.	1	(E, 5. Sınıf öğt., 24)
Olayların belli bir akış sırasına göre dizilmesi, betimlemeler yapılması, giriş gelişme sonuç bölümlerinin bulunmasıdır.	1	(K, 4. Sınıf öğt, 43)
Değerlendirmede; -Yazım kurallarına uygunluk -Noktalama işaretlerini yerinde kullanılması	1	(E, 4. Sınıf öğt, 44)
-Konu bütünlüğü sağlanmış mı? - Akıcı bir dil kullanılmış mı?	1	(K, 5. Sınıf öğt, 49)
Ders içi aktivite ve konuya yakın olma ölçüt.	1	(E, 4. Sınıf öğt, 60)
Etkinlikler, başarı testleri uygulama, öykü haritası hazırlama.	1	(E, 4. Sınıf öğt, 69)

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeye yönelik olarak oldukça farklı etkinlikler yaptığı görülmektedir. Alıntılardan yola çıkarak, aslında öğretmenlerin bilinen yazma çalışması değerlendirmelerini gerçekleştirdikleri söylenebilir. Öğretmenlerin yukarıda ifade ettiği bütün etkinlikler yazma çalışmalarına yöneliktir. Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin, dilbilgisi kurallarına uygunluk, olayların mantıklı bir akış içerisinde anlatılması, planlı yazma gibi durumları kendilerine ölçüt olarak aldıkları görülmektedir. Ancak yaratıcı yazma sürecinde öğrencilerin yazılarında günlük yaşamdan gerçekler

aranmaz, içeriğin büyük ölçüde hayalden doğması gerekir (Donovan, 2007). Ayrıca değerlendirmeyi yalnızca öğretmenin yapması da yeterli değildir. Öğrenciler de bu süreçte yer alabilir. Elde edilen veriler ışığında öğretmenlerin bilinen yazma çalışmalarını değerlendirme ölçütlerini yaratıcı yazma ölçütleri gibi gördükleri söylenebilir.

“Öğretmenlerin değerlendirme sürecinde yaptığı çalışmalar” temasının “sürece uygun doğru değerlendirmeler yapma” koduna ilişkin olarak elde edilen alıntılar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. “Sürece uygun doğru değerlendirmeler yapma” koduna yönelik olarak öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
Yaratıcı yazma çalışmalarında muhakkak geriye dönütler olmalı. Öğrencinin kullandığı güzel bir sözcük, cümle ya da hayal gücü övgüyle dillendirilmeli. Çünkü biz bu çalışmayı yaparken hayal gücü ve kelimeleri enginlere salıp geri çağırıyoruz. Çocuğun daha güzel ifadeleri bulmasını daha doğrusu doğru ifade edebilmesini bu dönütlerle başarabiliriz.	1	(K, 4. Sınıf ögt, 37)
Geriye dönüt kullanılmalı. Öğrenciler sözlü olarak ödüllendirilmeli.	1	(K, 5. Sınıf ögt, 38)
Yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde sadece yazılan ürün (metin) değil, aynı zamanda sınıf öğretmeni olarak ben kendimi ve öğrencilerimi, öğrencilerimin de birbirlerini ve kendini değerlendirmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Yazma sürecini değerlendirirken (süreç yönünden) şunlara dikkat ederim: -Tüm öğrencilerim yaratıcı yazmaya istekli mi? -Öğrenciler birbirleriyle açık olarak fikirlerini paylaşabiliyorlar mı? - İyi yazının nasıl olmasıyla ilgili kendilerini sürekli geliştiriyorlar mı? Ürün ortaya çıktıktan sonra da ürünün değerlendirilmesi gerçekleştirilmektedir (Olayların belli bir akış sırasına göre dizilmesi, betimlemeler yapılması, giriş gelişme sonuç bölümlerinin bulunması, ana fikirle tutarlı bir başlığa sahip olması vb.).	1	(E, 4. Sınıf ögt, 42)

Öğretmenlerin Görüşleri	f	Öğretmenlerin Kişisel ve Mesleki Özellikleri
Her öğrencinin belli kurallar çerçevesinde kendi içinde değerlendirilmesi gerekir.	1	(K, 5. Sınıf ögt, 48)

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılanlar arasından yalnızca 4 öğretmenin yaratıcı yazma çalışmalarına uygun değerlendirmeler yaptığı tespit edilmiştir. Birinci ve ikinci sıralardaki alıntılarda yaratıcı yazmaya ilişkin dönüt verilmesi, öğrencilerin övülmesi ve hayal gücünün gerekliliğinden söz edilmiştir (K, 4. Sınıf ögt, 37), (K, 5. Sınıf ögt, 38). Yaratıcı yazma bir anlamda öğrencinin kendini tanınmasına iç dünyasını keşfetmesine yardımcı olur. “Yaratıcı yazma kavramsal düşüncenin geri plana atılarak, benliğin derinliklerinde saklı olan, mecazların, imgelerin, hayal ve duyguların ifade edilmesine olanak sağlar” (Ünalın, 2006: 110). Bu nedenle alıntı yapılan öğretmenin de belirttiği gibi yazılı ürüne ilişkin olarak mutlaka geri bildirim verilmelidir. Değerlendirmenin temel amaçlarından birisi de öğrencinin gösterdiği olumlu çabayı ve başarıyı teşvik etmektir. Yaratıcı yazma sürecinde öğrenci daha iyi yazılar yazabileceği noktada yüreklendirilmelidir.

Üçüncü sıradaki alıntıda öğrencilerin birbirini değerlendirmelerinin gerekliliğinden ve öneminden söz edilmekte, yaratıcı yazmanın sürece dayalı yönü dile getirilmektedir. Yaratıcı yazma çalışmalarında, başlangıçta öğretmen kendisi değerlendirmeler yapsa da zamanla bu işi öğrencileri ile birlikte yapmalıdır. Bu noktada hem ürünü ortaya koyan öğrencinin hem de diğer öğrencilerin görüşleri önemsenmelidir. Bu durum öğrencinin yazma çalışmalarında kendi kendine yetmesini sağlayabilir. Yıldız ve diğerlerine (2006) göre de öğrenciler, değerlendirme aşamasında grubun diğer üyelerinin eserlerini dinlemeli, düşüncelerine ve duygularına saygılı olmalı, kendi eserlerini grupla paylaşmalıdır.

Tablo 4 incelendiğinde dördüncü sırada yer alan öğretmen (K, 5. Sınıf ögt, 48), her öğrencinin kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Yaratıcı yazılar ancak özgür bir ortamda gelişebilir. Yaratıcı yazının kişiye özgü olduğu unutulmamalıdır (Winterson, 2012). Bu nedenle her öğrenci kendi başına bir yetenek olarak görülmelidir. Asla öğrenciler birbiri ile kıyaslanmamalı, yazıları küçümsenmemelidir. Elbette ki yaratıcı yazıda var olan hatalar dile getirilmelidir. Ancak öğretmen, hataların belirtilmesi ve düzeltilmesi sırasında tatlılık ve yapıcılığı esas almalıdır. Oral’ın da (2008) belirttiği gibi öğrencilerin yazılarını birbiri ile kıyaslamak, yanlışlar bulmak, onları daha iyi yazmadıkları için yermek yaratıcı yazının ana felsefesine aykırıdır. Öncelikle öğrencilerin belirli konulardaki duygu ve düşüncelerini ortaya çıkarmaları, özgün, akıcı fikirler üretip, duygu ve

düşüncelerini cesaretle dürüstçe ve etkili biçimde kâğıda dökmeleri hedeflenmektedir.

SONUÇ

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir.

“Değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olmama” kodu kapsamında araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme noktasında, gerekli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir. Öğretmenler ya açık bir şekilde herhangi bir şey bilmediklerini ya da çok az şey bildiklerini ifade etmişlerdir. Sürece ilişkin olarak tamamen yanlış bilgi veren öğretmenlerin oluşu, yaratıcı yazmayı değerlendirme çalışmalarının yapılmadığını ortaya koymaktadır.

“Değerlendirmeye ilişkin bilgi sahibi olduğunu söyleme” koduna yönelik olarak, çok az öğretmenin “Bilgim var” dediği belirlenmiştir. Bu ifadeyi belirten öğretmenlerin yalnızca “konuya ilişkin bilgisi olduğunu” söylemesi bunun dışında hiçbir açıklama yapmaması dikkate değer bir durumdur. Öğretmenlerin yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirme sürecine ilişkin olarak gerçek anlamda bilgisinin olduğunu söylemek böyle bir durum karşısında oldukça zor görünmektedir. Bu veriden yola çıkarak öğretmenleri yaratıcı yazma çalışmalarını değerlendirmeye ilişkin olarak yeterli bilgiye sahip olmadığı söylenebilir.

“Sürece uygun olmayan değerlendirmeler yapma” kodu çerçevesinde öğretmenlerin yaratıcı yazmaya uygun değerlendirmeler yapmadığı ve geleneksel yazma çalışmalarında kullanılan değerlendirmelere başvurdukları tespit edilmiştir. Öğretmenler, bilinen yazma çalışmalarında kullandıkları değerlendirme ölçütlerini, yaratıcı yazma ölçütleri olarak düşünmektedir. Buna bağlı olarak uygulamalarını da bu yönde yaptıklarını belirtmişlerdir. Değerlendirme sürecinde yalnızca öğretmenlerin yer aldığı öğrencilerle herhangi bir paylaşım yapılmadığı da elde edilen sonuçlar arasındadır. Oral’a göre (2008) yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde duyguların ve görüşlerin paylaşılması esası vardır. Öğrenciler birbirinin yazılarını okur ve iç dünyalarını keşfederler. Değerlendirme yalnızca öğretmenin işi değildir. Hatta olanak varsa değerlendirme sürecinde rehberlik servisi de yer almalıdır.

“Sürece uygun doğru değerlendirmeler yapma” koduna ilişkin olarak ise katılımcılardan yalnızca dört öğretmenin doğru uygulamalar yaptığı tespit edilmiştir. Bu öğretmenler, yaratıcı yazıların değerlendirilmesinde şunları yapmaktadır: 1. Öğretmenler yaratıcı yazının değerlendirilmesine ilişkin olarak öğrenciye dönüt vermektedir. 2. Süreç içerisinde olumlu gelişme gösteren öğrenciler övülmektedir. 3. Yaratıcı yazıların

değerlendirilmesinde öğrencilerin hem kendini hem de birbirini değerlendirmesine fırsat verilmektedir. 4. Öğretmenler yaratıcı yazıları değerlendirirken her öğrencinin kendi başına birey olduğunu önemsemektedir. Bunları yapan öğretmenlerin sayısı az olsa bile zaman içerisinde bu bilinçlenmenin artacağı düşüncesi gerçekleşebilir olasılıklar arasındadır. Öğretmelerin yaratıcı yazma sürecine uygun değerlendirmeler yapması istenen ve beklenen bir durumdur. Öğrenciler öğretmenlerinin fikirlerini önemser, her davranışını dikkatle izlerler. Dolayısıyla öğretmenlerin değerlendirme sürecinde olumlu bir tavır sergilemesi gerekmektedir. Yıldız ve diğerlerinin de (2006: 252) belirttiği gibi yaratıcı yazı etkinliklerini uygulayacak öğretmenlerin öncelikle yapacağı etkinlikleri kendisinin denemesinde fayda vardır. İpşiroğlu'na göre de (2012) Yazma çalışmalarını yönlendiren öğretmenin başarısı çalışmalara katılanların bu konularda etkin bir şekilde yönlendirmesine bağlıdır. Bu açıdan öğretmenin gözlemcilik, iletişimsellik, duyarlık, esneklik ve doğaçlama yeteneği, duruma ve koşullara göre tavır alma becerisi öğrencilerin yaratıcılıklarının yeşereceği bir ortamın gelişebilmesini sağlayacaktır.

Öğrencilerin karşılaşacakları zorlukları bu tarz yazıları deneyen öğretmen daha iyi bilebilir ve görebilir. Nasıl bir yol çizileceğini daha iyi belirler. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Öğretmenler yaratıcı yazma süreci, teknikleri ve ürünleri değerlendirme çalışmalarının nasıl yapılacağı konusunda bilgilendirilmelidir.

2. Öğretmenlere, yaratıcı yazma çalışmalarının değerlendirilmesinde öğrencilerin de yer alması gerektiği bilgisi verilmelidir.

3. Bilinen yazma çalışmalarında başvuru değerlendirme ölçütleri ile yaratıcı yazmada kullanılan değerlendirme ölçütleri arasındaki farklar noktasında öğretmenler ayrıntılı bir şekilde aydınlatılmalıdır.

4. Yaratıcı yazma çalışmalarında yazılı ürünlere ilişkin olarak öğrenciye dönüt verilmez.

5. Öğretmenler, zaman içerisinde öğrencinin yazılarında ortaya çıkan olumlu gelişmeleri teşvik etmeli, övgüyle dile getirmelidir.

6. Yaratıcı yazıların değerlendirilmesi yalnızca öğretmen tarafından yapılmamalı öğrencilerin kendi yazılarını ve arkadaşlarının yazılarını değerlendirmelerine fırsat verilmelidir. Hatta olanaklar elveriyorsa bu yazıların değerlendirilmesi sürecinde rehberlik servisinden de destek alınmalıdır.

7. Öğretmenler, öğrencilerin özgürce yazmasını sağlamak için her öğrencinin ayrı bir birey olduğunu kabul etmeli, birbiri ile kıyaslama yoluna gitmemelidir.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, M. (2009), *Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Yazmanın Başarıya ve Yazılı Anlatıma Etkisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ATAMAN, M. (2008), *Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazma*. <http://www.yaratıcıdrama.org/convent/view> adresinden 08.03.2012 tarihinde edinilmiştir.

BEACH, R. (2012), *The Effects of Between-draft Teacher Evaluation Versus Student Self-evaluation on High School Students Revising of Rough Drafts*. University of Minnesota. <http://www.jstor.org/stable/pdfplus/40170747.pdf?acceptTC=true> Son erişim tarihi 16.08.2012

BEYDEMİR, A. (2010), *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Yaratıcı Yazma Yaklaşımının Yazmaya Yönelik Tutum, Yaratıcı Yazma ve Erişisine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.

BOLTON, G. (1999), *The Therapeutic Potential of Creative Writing-Writing Myself*. London: Jessica Kingsley Publisher.

BROOKES, I. & MARSHALL, D. (2004) *Good writing guide*. Chambers: Edinburgh.

CEMALOĞLU, N. (2011), Veri Toplama Teknikleri: Nitel-Nicel. İçinde, Tanrıoğen A. (Edt.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (pp.133-164). Ankara: Anı Yayıncılık.

CRİSTOPHER, E. (1996), Teaching creative writing in the elementary school. http://www.ed.gov/databases/ERIC_digest/ Son erişim tarihi: 18.10.2011.

ÇEPNİ, S. (2001). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Erol Ofset.

DONOVAN, M. (2007), *What is Creative Writing?* <http://www.writingforward.com/creative-writing/what-is-creative-writing-2>, Son erişim tarihi: 04.07.2012

EKİZ, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı yayıncılık

HORNG, J. S., HONG, J.C. & CHANLIN, L. J. (2005), "Creative Teachers and Creative Teaching Strategies", *International Journal of Consumer Studies*, 29, 4, 352-358.

KUŞ, E. (2009), *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri (3. Baskı)*. Ankara: Anı Yayıncılık.

MALTEPE, S. (2006), "Türkçe Öğretiminde Yazılı Anlatım Uygulamaları İçin Bir Seçenek: Yaratıcı Yazma Yaklaşımları", *Dil Dergisi*, 132, 56-66.

MALTEPE, S. (2007), Yaratıcı Yazma Yaklaşımı Açısından Türkçe Derslerinde Oluşturulan Yazılı Anlatım Ürünlerinin Değerlendirilmesi", *Eğitim Araştırmaları Dergisi (EJER)*, 26, 143-154.

MYERS, D.G. (1993), "The Rise of Creative Writing", *Journal of Ideas*, 54, 2, 277-297.

ORAL, G. (2008), *Yine Yazı Yazıyoruz*. Ankara: Pegem Akademi-Yayıncılık

ÖZTÜRK, E. (2007), *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

RUDOWICZ, E., Lok, D. & Kitto, J. (2007), "Use of the Torrance Tests of creative thinking in an exploratory study of creativity in Hong Kong primary school children: A cross-cultural comparison", *International Journal of Psychology*, 30,4, 417-430.

SUSAR, F.(2011), "Yaratıcı Yazma Ürünlerinin Bazı Ölçütler Açısından Değerlendirilmesine İlişkin Nitel Bir Çalışma". *Dil Dergisi (Language Journal)*, 151, 22-35.

TONYALI, E. (2010), *Yaratıcı Yazma Uygulamalarının İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Yazma Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÜNALAN, Ş. (2006). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel yayıncılık.

WINTERSON, J. (2012), Teaching creative writing. www.guardian.co.uk/books/2012/may/18/jeanette-winterson-teaching-creative-writing, Son erişim tarihi: 04.07.2012

YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H. (2008), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YILDIZ VE DİĞ. (2006), *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pagema yayıncılık.

İPŞİROĞLU, Z. (2012), Yaratıcı yazmanın önemi ve yaratıcı yazma dizisi üzerine. <http://zehraipiroglu.com/tuerkce/deneme-ve-elestiri-itaplari/yaratıcı-yazma-2>. Son erişim tarihi: 25.05.2012

TEMİZKAN, M. (2010), Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *TÜBAR*, 27, 621-643.